

MÜZEDE KORUMA PLANLAMASI

MÜZEDE KORUMA PLANLAMASI

- **MÜZEDE KORUMA PLANLAMASININ AMACI**

-
- MÜZE İÇİN KORUMA PLANLAMASININ TEMEL AMACI, MÜZE KOLEKSİYONUNU OLUŞTURAN KÜLTÜR VARLIKLARININ SAĞLIKLI VE GÜVENLİ BİR BİÇİMDE KORUNMASINI SAĞLAYACAK İŞLEVSEL VE ETKİLİ BİR STRATEJİ GELİŞTİRMEKTİR. BU AMAÇ DOĞRULTUSUNDA MÜZENİN OLANAKLARI VE KOŞULLARI HEM FİZİKSEL, HEM DE KURUMSAL AÇIDAN İRDELENMEK ZORUNDADIR.
- MÜZENİN FİZİKSEL KOŞULLARI, KOLEKSİYONUNUN BARINDIRILDIĞI, SERGİLENDİĞİ VE DOLAYISIYLA KULLANILDIĞI ORTAMIN ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ; KURUMSAL KOŞULLARI İSE MÜZENİN MİSYONU, İŞLEVİ, KAYNAKLARI VE ETKİNLİKLERİDİR. HER İKİ ALANDA YAPILACAK DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI KOLEKSİYONU OLUMSUZ ETKİLEYECEK ETKENLERİN SAPTANMASINI VE GEREKLİ ÖNLEMLERİN ALINMASINI SAĞLAYACAKTIR.
- SÖZ KONUSU DEĞERLENDİRMEYİ YAPABİLMEK İÇİN:
 1. MÜZE YAPISININ VE KOLEKSİYONUNUN GEREKSİNİMLERİNİ BELİRLEMEK
 2. SORUN YARATAN DURUMLARI VE ÖNCELİKLERİNİ SAPTAMAK
 3. DEĞERLENDİRMEİNİN YAPILDIĞI MÜZENİN GEREKSİNİMLERİNE UYGUN KORUMA STRATEJİSİ GELİŞTİRMEK GEREKİR.

- MÜZE KOLEKSİYONLARINI OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLER GÖZ ÖNÜNE ALINARAK YAPILACAK BİR DEĞERLENDİRME, SAPTAMALARIN DOĞRULUĞUNU VE TOPLANAN VERİLERDEN SAĞLANACAK YARARI ARTTIRACAKTIR. BU BAĞLAMDA MÜZE KOLEKSİYONUNA ZARAR VEREN ETKENLER ŞÖYLE ÖZETLENEBİLİR:

1. OBJENİN YAPILDIĞI MALZEME, ÜRETİM YÖNTEMİ VEYA KORUNMA DURUMUNDAN KAYNAKLANAN DUYARLILIKLAR,
2. İKLİM ÖZELLİKLERİ (MÜZENİN DIŞINDA VE MÜZE ORTAMINDAKİ İKLİM KOŞULLARI)
3. MÜZE BİNASININ ÇEVRESEL KOŞULLARA KARŞI YETERİNCE KORUNAKLI OLMAMASI,
4. KOLEKSİYONUN VE MÜZE YAPISININ YÖNETİMİ İLE İLGİLİ HATALAR
5. DOĞAL AFETLER
6. KOLEKSİYONLA İLGİLENEN MÜZE GÖREVLİLERİ VE ZİYARETÇİLERİN YOL AÇTIĞI ZARARLAR

- MÜZEDE YAPILACAK İNCELEMELER SIRASINDA :

1. KOLEKSİYONU OLUŞTURAN OBJELERİN DUYARLILIKLARI
2. MÜZE BİNASININ KORUNAKLILIĞI
3. ÇEVRESEL KOŞULLAR İLE, MÜZE KOLEKSİYONU VE BİNASININ KULLANIM BİÇİMİNDEN KAYNAKLANAN RİSKLER
4. MÜZE YÖNETİMİ, ETKİNLİKLERİ VE ZİYARETLERİ İLE İLGİLİ KURAL VE UYGULAMALARIN YOL AÇTIĞI RİSKLER DEĞERLENDİRİLMELİDİR.

MÜZEDE KORUMA PLANLAMASINDAN SORUMLU PERSONEL VE GÖREVLERİ:

- SÖZ KONUSU “KORUMA PLANLAMASI”NI YAPABİLMEK İÇİN BİRLİKTE ÇALIŞACAK VE TOPLANACAK BİLGİLERİ NEDEN-SONUÇ İLİŞKİLERİNİ DİKKATE ALARAK DEĞERLENDİRECEK BİR EKİP KURULMAK ZORUNDADIR. BU EKİPTE :
- MÜZE MÜDÜRÜ
- KOLEKSİYONLA İLGİLİ KORUMA STRATEJİSİNİ BELİRLEYECEK BİR KORUMA UZMANI (MÜZENİN PERSONELİ OLMASI KOŞUL DEĞİLDİR),
- MÜZE BİNASININ YAPISAL DURUMUNU (KORUNAKLILIĞINI) VE MÜZE İÇİNDEKİ DEPO, SERGİLEME ALANLARININ İŞLEVLERİNE UYGUN ÖZELLİKLERE SAHİP OLMADIĞINI BELİRLEYECEK BİR MİMAR,
- MÜZE MÜDÜRLERİ VE MÜZE ARAŞTIRMACILARI (KOLEKSİYONUN VE KOLEKSİYONUN BARINDIRILDIĞI ALANLARIN DÜZENİ, BAKIMI VE GÜVENLİĞİNDEN SORUMLU PERSONEL),
- BAKIM VE GÜVENLİK GÖREVLİLERİ YER ALMALIDIR.

• **KORUMA UZMANI:**

- MÜZE KOLEKSİYONUNUN KORUNMA DURUMUNU SAPTAR VE KOLEKSİYONUN DÜZENLİ ARALIKLARLA KONTROL EDİLMESİNİ SAĞLAR.
- MÜZE KOLEKSİYONUNUN DURUMUNU OLUMSUZ ETKİLEYEN FAKTÖRLERİ VE BUNLARIN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENLERİNİ BELİRLER.
- MÜZE KOLEKSİYONUNUN SAĞLIKLI VE GÜVENLİ KORUNABİLMESİ İÇİN GEREKLİ ÖNLEYİCİ KORUMA YÖNTEM, MALZEME VE UYGULAMALARINI BELİRLER; GERÇEKLEŞTİRİLMELERİNİ SAĞLAR.
- MÜZE KOLEKSİYONU İÇİNDE ETKİN KORUMA İŞLEMİ YAPILMASI GEREKENLERİ VE BUNLARIN KORUMA ÖNCELİKLERİNİ BELİRLER.
- MÜZE PERSONELİNİN ÖNLEYİCİ KORUMA KONUSUNDA BİLGİLENMESİ VE KOLEKSİYONUN ÖZELLİKLERİNİ TANIMASINI SAĞLAYACAK EĞİTİMİ VERİR.
- MÜZEDEKİ ETKİN KORUMA UYGULAMALARINI YÖNETİR VE YÜRÜTÜR.
- MÜZEDE KORUMA UYGULAMALARI İLE İLGİLİ BÜTÇENİN HAZIRLANMASINA YARDIMCI OLUR.

- **MÜZE ARAŞTIRMACISI:**

- MÜZE ARAŞTIRMACISININ KOLEKSİYONUN YÖNETİMİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ TEMEL SORUMLULUKLARI ÜSTLENEN KİŞİ OLARAK, KORUMA İLE İLGİLİ PLANLAMADA ETKİN GÖREV ALMASI GEREKİR.

- **BU BAĞLAMDA MÜZE ARAŞTIRMACISININ:**

1. MÜZE BİNALARI HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLMASI,
2. MÜZE BİNASININ BAKIM İLE İLGİLİ GEREKSİNİMLERİNİ BİLMESİ VE GEREKTİĞİNDE MİMAR VE KORUMA UZMANLARINDAN YARDIM İSTEMESİ,
3. MÜZE DEPOLARINDA YER ALAN KOLEKSİYONUNUN KORUNMA DURUMUNU YAKINDAN İZLEMESİ,
4. MÜZE KOLEKSİYONUNUN GENİŞLEME HIZINI GÖZ ÖNÜNE ALARAK, MÜZEDE YENİ DEPOLAMA ALANLARINA GEREKSİNİM DUYULUP DUYULMAYACAĞINI BELİRLEMESİ,
5. SÜREKLİ VE GEÇİCİ SERGİLERİN YER ALDIĞI ALANLARIN KOLEKSİYONUN SAĞLIKLI VE GÜVENLİ BİÇİMDE SERGİLENMESİ İÇİN UYGUN OLUP OLMADIĞINI KORUMA UZMANI İLE BİRLİKTE DEĞERLENDİRMESİ,
6. BAKIM VE GÜVENLİKTEN SORUMLU MÜZE PERSONELİNİN GÖREV DENETİMİNİ YAPMASI,
7. KORUMA PLANLAMASININ BAŞARILI BİR BİÇİMDE UYGULANMASINI SAĞLAYACAK KOŞUL VE OLANAKLARI HAZIRLAMASI GEREKİR.

MÜZEDE KORUMA PLANLAMASININ UYGULAMA AŞAMALARI:

- 1. MÜZE MÜDÜRÜ MİMARIN MÜZE BİNASININ (BİNALARININ) DURUMUNU BELİRLEYECEK İNCELEMELERİ GERÇEKLEŞTİRMESİNİ SAĞLAR.
- 2. MÜZE BİNASININ DURUMUNU İNCELEYEN MİMAR, GEREKLİ GÖRDÜĞÜ ONARIMLARI, YAPILMASI GEREKLİ İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARINI BELİRLEYEREK, BUNLARI GEREKÇELERİ, UYGULAMA YÖNTEM VE MALZEMELERİ, BÜTÇE ÖNERİSİ İLE BİRLİKTE BÖLGE AMİRİNE (MÜZE MÜDÜRÜ) SUNAR.
- 3. KORUMA UZMANI, MÜZE BİNASININ DURUMUNA YÖNELİK RAPORU DA GÖZÖNÜNE ALARAK MÜZE KOLEKSİYONUNUN KORUNMA DURUMUNU İNCELER. AMAÇ, MİMAR TARAFINDAN BELİRLENEN MÜZE BİNASI İLE İLGİLİ SORUNLARIN KOLEKSİYONU NE DÜZEYDE ETKİLEDİĞİNİ ARAŞTIRMAKTIR. KOLEKSİYONUN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ SIRASINDA:
 - A. DEPO VE SERGİ ALANLARINDAKİ ÇEVRESEL KOŞULLAR BELİRLENİR; BAĞIL NEM, SICAKLIK, IŞIK VE HAVA KİRLİLİĞİ DEĞERLERİ İLE BUNLARIN KOLEKSİYON ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ KONTROL EDİLİR,
 - B. KOLEKSİYONDA YER ALAN OBJELERİN KORUNMA DURUMLARI İNCELENİR,
 - C. DEPOLAMA VE SERGİLEME YÖNTEMLERİ İNCELENİR.
- 4. KOLEKSİYONUN KORUNMA DURUMUNA İLİŞKİN SAPTAMALAR SAYESİNDE, OBJELER İÇİN SAKINCA OLUŞTURAN ETKENLER BELİRLENECEĞİ GİBİ, BU ETKENLERİN YOL AÇTIĞI OLUMSUZ SONUÇLAR DA SAPTANACAK VE BÖYLECE GEREKLİ ÖNLEMLER ALINABİLECEKTİR. DURUM SAPTAMASI İLE İLGİLİ OLARAK KORUMA UZMANININ HAZIRLAYACAĞI RAPORDA, YAPILMASI ÖNGÖRÜLEN DEĞİŞİKLİK VE İYİLEŞTİRMELER İLE, BUNLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İÇİN GEREKLİ BÜTÇE VE MALZEME LİSTESİ DE YER ALMALIDIR.
- 5. MÜZE MÜDÜRÜ, MÜZE ARAŞTIRMACILARI İLE BİRLİKTE KOLEKSİYONU OLUŞTURAN KÜLTÜR VARLIKLARININ ARKEOLOJİK, ETNOGRAFİK VE/VEYA SANATSAL DEĞERİNİ; KOLEKSİYONUN GENİŞLEME OLASILIKLARINI VE HIZINI DİKKATE ALAN BİR DEĞERLENDİRME YAPAR. BÖYLECE, MÜZE KOLEKSİYONUNUN DEĞERLENDİRMEİNİN YAPILDIĞI SÜREÇTEKİ NİTELİĞİ VE KAPSAMI KADAR, GELECEKTE MÜZENİN OLANAKLARINA VE KOŞULLARINA UYGUN OLARAK BÜYÜMESİNE İLİŞKİN PLANLAMALAR DA YAPILABİLECEKTİR.
- 6. MÜZE MÜDÜRÜ, MİMAR VE KORUMA UZMANI TARAFINDAN HAZIRLANAN RAPORLAR VE MÜZE KOLEKSİYONU İLE İLGİLİ OLARAK YAPILAN DEĞERLENDİRMELER İŞİĞİNDE :
 - A. MÜZE BİNASININ DURUMUNU İYİLEŞTİRMEYE YÖNELİK UYGULAMALARIN (ONARIM, YALITIM, İŞLEV DEĞİŞİKLİĞİ VB.) GERÇEKLEŞTİRİLMESİ,
 - B. DEPO VE SERGİDEKİ MÜZE KOLEKSİYONUNUN SAĞLIKLI KORUNMASINI SAĞLAYACAK ÖNLEYİCİ KORUMA YÖNTEMLERİNİN BELİRLENEREK UYGULANMASI,
 - C. MÜZE BİNASI VE MÜZE KOLEKSİYONU İÇİN ETKİLİ VE SÜREKLİ İZLEME YÖNTEMLERİNİN KULLANILMASI, BÖYLECE BİNANIN BAKIMLI, DEPO VE SERGİ ORTAMININ OBJELER İÇİN GÜVENLİ, KOLEKSİYONUN DA SAĞLIKLI OLMASININ SAĞLANMASI,
 - D. KORUMA UZMANI VE MÜZE ARAŞTIRMACISININ ÖNERİLERİ DOĞRULTUSUNDA, ETKİN KONSERVASYONUNUN YAPILMASI GEREKLİ GÖRÜLEN OBJELERİN İŞLEM ÖNCELİKLERİNİN BELİRLENMESİ,
 - E. MÜZE PERSONELİNİN ÖNLEYİCİ KORUMA YÖNTEMLERİ, KOLEKSİYONA MUAMELE BİÇİMLERİ, BELGELEME, KOLEKSİYONUN BAKIMI KONULARINDA EĞİTİMİNİN SAĞLANMASI.
- 7. KORUMA PLANLAMASININ HER AŞAMASI İÇİN GEREK DUYULAN BÜTÇE VE ZAMAN BELİRLENMELİ; MÜZENİN MALİ KAYNAKLARININ, KORUMA İLE İLGİLİ GEREKSİNİMLERİN ÖNCELİK SIRASINA GÖRE KULLANILMASI SAĞLANMALIDIR.
- 8. MÜZE MÜDÜRÜ, KORUMA UZMANI İLE İŞBİRLİĞİ YAPARAK, MÜZE PERSONELİNİN ÖNLEYİCİ KORUMA KONUSUNDAKİ GÖREV VE SORUMLULUKLARINI BELİRLEYEN BİR PROGRAM HAZIRLAMALI; TÜM UYGULAMALAR SIRASINDA BU PROGRAMA BAĞLI KALINMALIDIR.

KAYNAKÇA

- AGRAWAL, O.P., CARE AND PRESERVATION OF MUSEUM OBJECTS, NEW DELHI 1977
- BROOKE, C. A.. CONSTRUCTION MATERIALS FOR STORAGE AND EXHIBITION. IN S.KNELL (ED.), CARE OF COLLECTIONS, LONDON AND NEW YORK: ROUTLEDGE, 1994, 129-135.
- CAPLE, C., CONSERVATION SKILLS: JUDGMENT, METHOD AND DECISION MAKING, 2000.
- CORR, S., CARING FOR CONSERVATION: A MANUAL OF PREVENTIVE CONSERVATION, 2000.
- H. HÖKTEN , B. ESKİCİ, Y.S. ŞENER, S. ÇELİK, D. HEPDİNÇ, MÜZEDE ÖNLEYİCİ KORUMA UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMI (2007)
- HILBERRY, J.D. – WEINBERG, S.K., MUSEUM COLLECTIONS STORAGE. IN S.KNELL (ED.), CARE OF COLLECTIONS, LONDON AND NEW YORK: ROUTLEDGE, 1994.
- BACHMANN, K. – RUSHFIELD, R.A. , PRINCIPLES OF STORAGE. IN K.BACHMANN (ED.), CONSERVATION CONCERNS, WASHINGTON AND LONDON: SMITHSONIAN INSTITUTION PRESS, 1992, 5-11.
- GIUNTINI, C. , STORAGE OF HISTORIC FABRICS AND COSTUMES. IN K.BACHMANN (ED.), CONSERVATION CONCERNS, WASHINGTON AND LONDON: SMITHSONIAN INSTITUTION PRESS, 1992, 69-79.
- STOLOW, N., CONSERVATION AND EXHIBITIONS: PACKING, TRANSPORT, STORAGE AND ENVIRONMENTAL CONSIDERATION, LONDON 1987.
- STOLOW, N., PROCEDURES AND CONSERVATION STANDARDS FOR MUSEUM COLLECTIONS IN TRANSIT AND ON EXHIBITION, PARIS 1981.
- ZYCHERMAN, L.A. , STORAGE OF STONE, CERAMIC, GLASS AND METAL. IN K.BACHMANN (ED.), CONSERVATION CONCERNS, WASHINGTON AND LONDON: SMITHSONIAN INSTITUTION PRESS, 1992, 97-101.